

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ЗМІСТУ І МЕТОДІВ НАВЧАННЯ**

**ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПРОГРАМА
для середньої загальноосвітньої школи**

МУЗИКА

1—8 класи

**Рекомендовано Комісією з дисциплін
художньо-естетичного циклу Науково-
методичної Ради Міністерства освіти України
Протокол № 4 від 05.09.96**

Київ 1997

Гумінська О.О.

Експериментальна програма для середньої загальноосвітньої школи "Музика" І-ІІ кл. / Укл. О.О.Нижник. - К.: ІЗМН, 1997. - 40 с.

ПОЯСНОВАЛЬНА ЗАПИСКА

В епоху духовного відродження України пріоритетна роль належить розвитку національної системи освіти і виховання, що має забезпечити вихід молодій незалежній державі на світовий рівень. Зароджуються національні концепції вітчизняної освіти і виховання, які, враховуючи культурно-історичний досвід свого та інших народів, спрямовані не лише на виведення справи навчання і виховання з глибокої кризи, в якій вона перебуває, а й докорінне реформування її, піднесення до вищих світових стандартів.

Проблема відродження українських виховних традицій має зайняти належне місце і у системі музичного виховання в загальноосвітній школі. Саме у загальноосвітній школі діти усі без винятку дістають організоване музично-естетичне виховання, можуть підняти рівень загальної музично-естетичної культури в країні. Звідси і випливає значення шкільної програми з музики. Її мета, завдання, зміст неодноразово переглядалися, бо перед системою освіти, а отже і системою музичного виховання життя висувало нові проблеми.

Сьогоднішній день ставить завдання створення національної за змістом і загальнолюдської за ідеєю програми з музики.

Мета музичного виховання - формування музичної культури школярів як невід'ємної частини їх духовної культури - конкретизується у цілях: формування емоційно-ціннісних орієнтацій в галузі музичного мистецтва /емоційний відгук на музику, інтерес до музичної діяльності, потреба слухати й виконувати музику, розвинений смак, ідеал, настанова/, формування осмисленого ставлення до музичного мистецтва

/знання, розуміння природи означеного мистецтва, вміння аналізувати її окремі елементи, явища, синтезувати поняття і вміти їх використувати у діяльності, житті, самостійність мислення/, формування діяльнісно-практичного ставлення до музики /розвиток музично-естетичних вмінь та навичок - слухання музики, вокально-хорового, музично-ритмічного, танцювального виконання музики, гри на елементарних музичних інструментах, творчості/.

Цілі музичного виховання зумовлюють вибір навчального матеріалу: музики для слухання і виконання, музично-ритмічних вправ, танців, ігор, вправ для музикування на елементарних музичних інструментах, творів суміжних мистецтв, обсяг музично-естетичних понять.

Інтеграційний підхід до побудови програми сприяв визначенню зв'язків підсистем /елементів/ усередині системи музичного виховання й вихід за межі системи з метою досягнення більшої ефективності музичного виховання /інтегрованого результату/.

Ця програма забезпечує поєднання загальних навчально-виховних положень:

"Музичне виховання - це не виховання музикантів, а перш за все виховання людини" /В.О.Сухомлинський/;

народно-пісенна творчість - основа музичного виховання, яка ґрунтується на глибоких співацьких традиціях українського народу /М.Лисенко, К.Стеценко, Я.Степовий, М.Леонтович, Ф.Колесса, В.Верховинець, С.Людкевич, Л.Ревуцький, А.Авдієвський/;

розвиток творчих здібностей в процесі комплексної музичної діяльності /К.Орф - якщо дитина не стане музикантом, то його творча ініціатива, закладена на музичних заняттях, позначиться на всьому, що вона робитиме у подальшому житті/;

комплексність формування музичних вмінь та навичок через комплексну діяльність - вокальну, рухову, танцювальну, ігрову, театралізовану /К.Орф, В.Верховинець, М.Лисенко, К.Стеценко, Д.Огороднов/; виховання голосу як основного музичного інструменту дитини /Д.Огороднов/;

формування світогляду, вольових якостей, моральності, інтересів, смаків, творчої ініціативи і самостійності /у кожного педагога/.

Інтеграція передбачає взаємозв'язок у побудові програми: тематичного принципу побудови програми /Д.Кабалевський/; використання класичної музики для слухання /Д.Кабалевський/;

використання народно-пісенного матеріалу для хорового виконання /М.Лисенко, К.Стеценко, Я.Степовий, М.Леонтович, Ф.Колесса, В.Верховинець/;

використання вокальних вправ /Д.Огороднов/, музично-ритмічних вправ, вправ для музикування, "елементарної" музики /К.Орф, С.Куришев, Л.Куришева/, танцювальних пісень-ігор /В.Верховинець/, дитячих опер /М.Лисенко, К.Стеценко, П.Сокальський, Г.Компанієць та ін./; використання музики краю /народної і професійної/ - з досвіду окремих учителів;

принцип добору матеріалу - педагогічна доцільність /вчити потрібного і корисного/, високохудожній і захоплюючий для дітей, виконує виховну роль /сприяє виробленню моральних ідеалів, естетичних смаків, потреб/ /Д.Кабалевський/.

Методи та прийоми, які рекомендуються використати у програмі, також мають інтеграційні риси: роздуми про музику, "забігання" вперед і "повернення" до вивченого /Д.Кабалевський/, метод узагальнення, "емоційної драматургії" /Е.Абдуллін - Д.Кабалевський/, народна пісня як навчальний і виховний засіб /українські композитори-педагоги/, ігри зі співом, танцями, рухами /В.Верховинець/, імпровізації за моделлю /К.Орф/, ритмізована мова, діалоги-речитативи /К.Орф/, інсценізація пісень, казок /К.Орф, В.Верховинець, М.Лисенко, К.Стеценко та ін./, зв'язок уроку музики з позакласними музичними спостереженнями /Д.Кабалевський/, метод виправлення інтонації /Д.Огороднов/.

Інтеграційний підхід передбачає також і міжпредметні зв'язки у викладанні музики, які спрямовані на формування інтегрованих знань, понять, вмінь та навичок, смаків: зв'язки музики з літературою, історією, народознавством, образотворчим мистецтвом, театром. Прикладом таких зв'язків можуть бути навчальні теми у системі Д.Кабалевського "Музика і література", "Музика і образотворче мистецтво", використання історичних пісень та обрядових пісень у посібниках українських композиторів-педагогів /як поетизованої історії й побуту народу, держави/, інсценізації пісень, казок, дитячих опер.

Народознавчий підхід до здійснення музичного виховання ґрунтується на вивченні усього культурно-історичного розвитку рідного народу. Насичення програми кращими зразками українського музичного фольклору має наблизити учнів до сформованих упродовж віків уявлень про сутність людини, про красу і гармонію навколишнього світу, бо

фольклор - це опоезовані історія, побут, звичаї, культура стосунків, цінностей, смаків рідного народу. Виключення школярів у народно-музичну творчість /гра на народних інструментах, вокально-хорове, танцювальне, народне виконавство, відтворювання народних звичаїв і обрядів/, вивчення музичних традицій роду, краю, знання музичної професійної спадщини, розгляд професійної музики через призму її фольклорних джерел - головні напрями реалізації народознавчого підходу в системі музичного виховання. Ознайомлення з творчістю українських композиторів починається з I-го класу.

Спочатку це дитячі опери М.Лисенка, К.Стеценка, обробки народних пісень М.Лисенка, Я.Степового, М.Леонтовича, І.Воробкевича, О.Нижанківського, К.Стеценка, Л.Ревуцького, Ф.Колесси, П.Козицького, А.Вахнянина та ін. Пізніше - симфонічні, камерні твори, опери, балети українських композиторів-класиків і сучасних композиторів.

Оглядом /оскільки не вистачає нотно-музичного матеріалу/ передбачається ознайомлення із забутими діячами української музичної культури - О.Ковшицем, І.Безуглим, І.Рачинським, В.Костенком, А.Гнатюшиним та іншими.

Загальнолюдський та національний підходи передбачають інтеграцію національного й світового у системі музичного виховання школярів. Програма з музики будуватиметься на кращих зразках національної та світової народної музики. Важливо підкреслити їх єдність - спільність проблем, образів, тем, а також своєрідність кожної національної музичної мови /мелодизму, ритміки, інструментарію, манери використання і т.п./. Музичне виховання школярів неможливе без Й.Баха, Л.Бетховена, В.Моцарта, Е.Гріга, М.Глінки, Ф.Шопена, П.Чайковського, С.Рахманінова та багатьох інших світових класиків. Музика, на якій виховується увесь світ, має звучати в українській національній школі нарівні з музикою українських композиторів.

Особливо актуальним нині є звернення до духовної музики. Релігія, використовуючи музику, проголошує загальнолюдські ідеали добра, правди, краси, справедливості, благородства, милосердя. Тому слід наголосувати саме на цьому, а не на національній та конфесійній належності духовної музики.

Головним в інтеграції національного й загальнолюдського є розуміння того, що музичне мистецтво - це мова, що зрозуміла усім людям незалежно від національності, мова людського серця, найкращих людських почуттів - любові, довіри, співчуття та інших.

Програма розрахована на учнів I-8-х класів /початкова школа - три роки навчання/. Кількість уроків - один на тиждень. Розподіл годин у навчальному році за чвертями: I чверть - 9-10 годин, II чверть - 7 годин, III чверть - 10 годин, IV чверть - 7-8 годин.

ОСНОВНА НАРЧАЛЬНО-ВИХОВНА ТЕМАТИКА

I-й клас "Музика і мова"

- I чверть - "Музична мова".
- II чверть - "Про що розповідає музика".
- III чверть - "Казкові розповіді музики".
- IV чверть - "Як розповідає музика".

2-й клас "Музика і діти"

- I чверть - "Музика родини".
- II чверть - "Музика дитини".
- III чверть - "Музика і гра".
- IV чверть - "Музика і природа".

3-й клас "Народне музичне мистецтво"

- I чверть - "Історія народу і музика".
- II чверть - "Побут українського народу і музика".
- III чверть - "Народні звичаї і музика".
- IV чверть - "Народна музика різних регіонів України".

5-й клас "Музика серед інших мистецтв"

- I чверть - "Музика і література".
- II чверть - "Музика і живопис".
- III чверть - "Музика в театрі".
- IV чверть - "Музика у храмі".

6-й клас "Українська класика"

- I чверть - "Національні почуття в музиці".
- II чверть - "Краса української музики".
- III чверть - "Корифеї української музики".
- IV чверть - "Українська музика у світі".

7-й клас "Світова класика"

- I чверть - "Загальнолюдські почуття у музиці".
- II чверть - "Краса світової музики".
- III чверть - "Корифеї світової музики".
- IV чверть - "Україна в житті й творчості неукраїнських композиторів".

8-й клас "Музика і сучасність"

- I чверть - "Що означає сучасність у музиці?".
- II чверть - "Музика і кругозір".
- III чверть - "Музика і духовність".
- IV чверть - "Музичне життя сучасної України".

РОЗПОДІЛ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО МАТЕРІАЛУ ЗА РОКАМИ
НАВЧАННЯ

I-й клас

Тема навчального року: "Музика і мова".

Завдання I-го класу

1. **Компонент знань.** Ключові поняття: музична мова, композитор, виконавець, слухач, настрій, характер музики, казкова музика, музична казка. Жанрово-стилістичні поняття: мелодія, поспівка, фраза, супровід, вступ, диригент, пісня, танець, марш, опера, балет. Поняття музичної мови: ноти, метр, ритм, тривалості /ціла, половина, четвертна, восьма/, темп, тембр, пауза. Вміння пояснити ці поняття словами.

2. **Емоційно-ціннісний компонент.** Сприяти створенню атмосфери зацікавленості музикою й музичною діяльністю, розвинути інтерес і активність учнів на уроці, чуйність, тонке проникнення в емоційну сферу музики, бажання спілкуватися з прекрасним у повсякденному житті.

3. **Діяльнісний компонент.** Слухання музики: виявлення високих і низьких, довгих і коротких звуків, визначення музичних жанрів: пісня, танець, марш, їх життєві різновиди; визначення настрою, характеру музики. Спів: правильна співацька постава, точне інтонування звуків, розуміння диригентських жестів /увага, вступ, закінчення співу/, правильне звукоутворення: дихання, затримуване дихання,

тверда атака звуку. Рухи під музику: відтворювати у руках метр /пульс/, ритм, фрази, сильні й слабкі долі, напрям руху мелодії, танцювальні, ігрові композиції. Виконавство на елементарних музичних інструментах: відтворення метру, ритму виконуваних творів, елементарного інструментального супроводу до пісень, танців, маршів, ігор. Творчість: імпровізування ритмічних питань та відповідей, ритмізація слів, віршів, примовок, уміння закінчити ритмічну, мелодичну вправу.

Міжпредметні зв'язки

Удосконалення мови дітей, збагачення їхнього словникового запасу, виразне читання текстів до пісень, читання в ритмі імен, лічилок, забавлянок, прислів'їв, приказок, віршів з "Букваря". Малюнки до музики.

Міжсистемні зв'язки

Вправи на вимову і декламацію, ритмічні вправи, вправи для гри на елементарних музичних інструментах /К.Орф/. Розкриття понять "пісня", "танець", "марш", "композитор", "виконавець", "слухач" /Д.Кабалевський/. Використання аправ-алгоритмів /Д.Огороднов/. Використання народного пісенного матеріалу /Я.Степовий, Ф.Колесса, В.Верховинець/, дитячих опер /М.Лисенко, К.Стеценко/.

I чверть

Тема "Музична мова"

Розкриття теми приводить дітей до розуміння того, що все, що ми знаємо про наше минуле, сучасне і навіть те, про що мріємо, приходить до нас завдяки мові. Вона розповідає, повідомляє. Музика - це теж мова, але незвичайна. Музичні речення - мелодії, слова - фрази, музичні букви - ноти. Письменники користуються літературною мовою, а композитори - музичною. Музику складають композитори, виконують музиканти, слухають ті, хто відчуває і розуміє мову музики - слухачі. Мову починають вчити з букваря, музичну мову - з нотної грамоти. Вміти співати так само важливо для людини, як вміти гарно говорити. Недавна народна мудрість каже: "Говорить - ніби співає".

Твори для хорового співу

"Школярі" /К, с.25/, українські народні пісні "Ой, с в лісі калина", "Веселі гуси", "Танцювала риба з раком" /С, с.12/, А.Філіпенко "Веселий музикант", пісня-гра "Горобейко і сестричка" /В, с.204/

Твори для слухання

П.Майборода "Пісня про вчительку", І.Адамцевич "Запорізька похідна", українські народні танці "Гопак", "Козачок", М.Лисенко "Вальс сі мінор", П.Чайковський "Марш дерев'яних солдатиків", С.Рахманінов "Італійська полька", Д.Шостакович "Вальс-жарт".

II чверть

Тема "Про що розповідає музика"

Музичні оповідання - пісні й інструментальні п'єси - сприяють розвитку в дітей здатності до співпереживання тих думок і почуттів, які виражає музика, до осягнення найпростіших музичних образів.

Твори для хорового співу

Т.Попатенко "Урок", "Зайчик" /К, с.50/, Я.Степовий "Перепілонька", "Зимонька-снігуронька" /С, с.56/, українська народна пісня "Ой хто, хто Миколая любить?", колядка "Коляд-колядниця".

Твори для слухання

Л.Бетховен "Весела. Сумна", В.Косенко "Не хочуть купити ведмедика", "Купили ведмедика", П.Чайковський "Хвороба ляльки", "Нова лялька", Д.Кибалевський "Три подружки", Е.Гріг "Похід гномів", Й.Бах "Менует", О.Лассо "Луна".

III чверть

Тема "Казкові розповіді музики"

Для дитини найцікавіша розповідь - казка. Є казки музичні: опера - музичний спектакль, де всі герої співають, балет - де всі герої танцюють. Опері для дітей українських композиторів-класиків, балети П.Чайковського, С.Прокоф'єва розкриють перед дітьми чудовий світ музичних казок.

Твори для хорового співу

Щедрівки "Я маленький хлопчик", "Прийшли щедрувати", веснянки "А вже красне сонечко", "Подоланочка" /В, с.155/, веснянка "Розлилися води" /ОТ, с.16/, "Шевчик" /В, с.247/, М.Лисенко - пісні Коза-Дерези, Лисички, Рака з опери "Коза-Дереза", К.Стеценко - тема Лисички, Котика і Півника з опери "Лисичка, Котик і Півник".

Твори для слухання

П.Чайковський - уривки з балетів "Лебедине озеро", "Лускунчик", "Спляча красуня"; К.Данькевич - Танець шевчиків з балету "Лілея"; С.Прокоф'єв - фрагменти з балету "Попелюшка".

Слухання та участь у виконанні опери "Коза-Дереза" М.Лисенка, "Лисичка, Котик і Півник" К.Стеценка.

IV чверть

Тема "Як розповідає музика"

Кожна музична розповідь /музичний твір/ має своїх виконавців: інструменти /фортепіано, сопілка, оркестр.../, голоси /дитячі, чоловічі, жіночі/, у кожного виконавця свій тембр - окрас голосу. Мелодія, ритм, тембр, динаміка, лад - найголовніші засоби музичної розповіді.

Твори для хорового співу

"Христе-князю" /УД, с.77/, веснянки "Ой, летіла зозуленька" /В, с.151/, "Вийди, вийди, сонечко" /Х12, с.93/, "Гляньте, діточки" /УД, с.37/, "Тато і мама" /К, с.130/, "Мамо, люба" /МІ, с.21/.

Твори для слухання

М.Лисенко "Враження від радісного дня", В.Косенко "Дощик", М.Сільванський "Пташка і кицька", С.Прокоф'єв - Симфонічна казка "Петя і вовк". Невідомий автор першої половини XIX ст. Симфонія /козачок/.

Заключний урок-концерт "Музичні розповіді"
Обитувальник для перевірки музичних знань

1. Як називають лядину, що створює музику?
2. Яких композиторів ти знаєш?
3. Хто з композиторів писав музичні казки?
4. Як називаються музичні казки, де всі герої співають?

5. Як називаються музичні казки, де всі герої танцюють?
6. Які музичні інструменти ти знаєш?
7. Назви відомі тобі українські народні пісні.
8. Як називаються українські народні пісні, що співають на Різдво? На Новий рік? Навесні?

2-й клас

Тема навчального року "Музика і діти"

Завдання 2-го класу

1. **Компонент знань.** Ключові поняття: музика у житті дитини, її сім'ї, музика для дітей і про дітей, музика природи і про природу. Жанрово-стилістичні поняття: колискова, пісня-гра, пісня-танець, дитячий альбом, зобразованість та виражальність у музиці. Поняття музичної мови: лад, мажор, мінор, динаміка, розмір 2/4, 3/4; двоголосся, канон, форми музики: рондо, 1-частинна, 2-частинна, 3-частинна, веріації.

2. **Емоційно-ціннісний компонент.** Формування чуттєвого сприйняття, інтересу до музики на уроках, у сім'ї, в оточенні друзів-однолітків, виховання бережливого ставлення до природи, народних звичаїв.

3. **Діяльнісний компонент.** Слухання музики: виявлення знайомих творів, вироблення досвіду сприйняття різних музичних жанрів вокальної та інструментальної музики, виражальних і зобразовальних інтонацій, розвитку музики, частин музичного твору. Спів: виразне виконання пісень, вокальних вправ, уміння передавати динамічні відтінки, фразування, початок двоголосного співу /канон/. Рухи під музику: відтворювати танцювальні, ігрові рухи, вміти виражати рухами характер музики та його зміни. Виконавство на елементарних музичних інструментах: ритмічний супровід пісень, танців, ігор, двоголосний аккомпанемент.

Творчість: уміння домислити вступ, закінчення; імпровізація рухів, ритму, участь у творчих іграх; створення малюнків до музики.

Міжпредметні зв'язки

Відомості з народознавства про сімейні, народні звичаї. Використання забавлянок, загадок, віршів для ритмічних, мелодичних імпровізацій та вправ, оповідань В.Сухомлинського "Все в лісі співає",

10

"Свято рідні", "Іменинний обід". Зв'язок з природознавством при розкритті теми "Музика і природа", з живописом - А.Ватто "Савояр з бабаком", "Українські куманці", осінній пейзаж /для створення образу в пісні "Шпачок прощається"/. Подання гри, танцю та інсценізації у веснянках.

Міжсистемні зв'язки

Вправи на вимову і декламацію, ритмічні вправи, вправи для гри на елементарних музичних інструментах /К.Орф/. Розкриття понять "інтонація", "розв'язок", "форма музики" /Д.Кабалевський/. Використання вправ-алгоритмів /Д.Огороднов/, народного пісенного матеріалу /М.Лисенко, К.Стеценко, Я.Степовий, Ф.Колесса, В.Верховинець/.

І чверть

Тема "Музика родини"

Вперше музика приходить до дитини з сім'ї, родини: колискова пісня матері, народні пісні бабусі. Про членів родини, про повагу до матері, батька, найстарших, про любов до рідного дому складено чимало музичних творів, з якими знайомляться учні в цій чверті.

Особливу увагу вчитель повинен звернути на музичні традиції у сім'ях своїх вихованців, результатом чого може стати заключний урок-концерт І чверті - "Мене навчила бабуся /матуся, дідусь, татусь/". Матеріалом для творчих вправ можуть бути ігри, забавлянки.

Твори для хорового співу

Українські народні пісні "Шануй батька й неньку", "Се наша хата" /К, с.39/, "Любіть свою хату", "В цьому дворку, як у вінку", колискові "Ой, ну дити, котам" /С, с.19/, "Спи, моя дитино" /С, с.23/, "Господарство", "Іхав козак на війноньку" /Л, с.112/.

Твори для слухання

Українські народні пісні "Де згода в сімействі", "Зелене житю, зелене", "Коліскова" з репертуару Н.Матвієнко, А.Мігай "Матінка". Д.Кабалевський "Впертий братик", М.Сільванський - Музична казка "Івасик-телесик", Р.Щедрін - балет "Горбоконики" /"Ніч", "Золоті рибки", "Цар горих"/.

3^х

11

II чверть

Тема "Музика дитини"

Дитинство прикрашають друзі, школа, книжки, ігри, кіно, мультки і, звичайно, музика. Музика передає яскраві образи дитинства: школярство, чекання свят з подарунками, сюрпризи, радість і т.п.

Твори для хорового співу

"Поставали школярики" /К, с.32/, О.Тарнавська "Йде Святий наш Миколай", Т.Попатенко "Шлячок пропасться", "Щеня і кошеня", колядка "Нині в нас Різдво Божого Дитятка", послівка-мирилка "Мир-миром".

Твори для слухання

Д.Кабалевський "Три подружки" /"Пустунка", "Плакса", "Злюка"/, В.Шамо - Казки для фортепіано за Г.Андерсеном, А.Мігая "Сім нот", "Подарунок", "Мультики", К.Стеценко "Вечірня пісня", Ж.Візе "Марш хлопчиків" з опери "Кармен", М.Мусоргський "Баба-Яга".

III чверть

Тема "Музика і гра"

Гра - природний стан дитини. Музичні ігри з рухами, творчими завданнями /ритмічними, мелодичними імпровізаціями/, а також музично-дидактичні ігри сприяють кращому засвоєнню музичних понять і термінів.

Твори для хорового співу

Щедрівки "Щедрик" /К, с.149/, "Прийшли щедрувати", Л.Кніппер "Чому ведміль взявку спить" /інсценізація/, "Ой, Василю товаришу" /В, с.243/, "Угадай, Ганно" /М, с.5/ /пісні-ігри з рухами/, весняні пісні-ігри "Ой, на горі мак", "Женчикок-бренчикок"; Б.Фільц "Тихоголосно", І.Арсєєв "Гра в слова", "Впізнай, чий це голос" /ігри на знання та визначення динаміки, ладу, тембру/; "Поклін тобі, Тарасе", квінт "Щебетала пташечка" /М, с.63/.

Твори для слухання

Е.Гріг "У печері гірського короля", "Танець Анітри", М.Глінка "Арагонська хота", Ф.Шуберт - Вальс ля бемоль мажор, Алєгретто до мінор, Ф.Шопен - Полонез ля мажор, М.Лисенко - хор "А вже весна" з опери "Зима і весна".

IV чверть

Тема "Музика і природа"

Музика в природі існувала завжди: плеск хвиль, шелест листя, спів пташок, грізна музика океанської стихії. Природа - справжній композитор. Учням пропонується прислухатись до "музичних творів" навколо себе. На уроках звучить народна і композиторська музика про природу, що передає її красу і велич.

Твори для хорового співу

Веснянки "Весна іде" /В, с.135/, "Ку-ку - чути в ліску", повторення "Ой, на горі мак", "Женчикок-бренчикок", "Христе князю", українські народні пісні "Чом, чом, чом, земля моя", "Як діждемо літа", А.Мігая "Матінка", Л.Бетховен "Бабак".

Твори для слухання

Українська народна пісня "Чом, чом, чом, земля моя", К.Сен-Санс "Карневал тварин", М.Римський-Корсаков "Подіт джмеля", Б.Фільц "Весняне рондо", Л.Бетховен "Бабак", Л.Рєвучький - цикл "Сонечко" /слухання та участь у виконанні/, Е.Гріг "Ранок", В.Барвінський - цикл з 10 фортепіанних п'єс для дітей "Наше сонечко".

Заключний урок-концерт "Музика і діти"

Додатковий урок "Присяга трьом матерям"

Опитувальник для перевірки музичних знань

1. Яку найпершу пісню чує дитина?
2. Які пісні про сімейне життя та знаєш?
3. Хто з композиторів писав музику для дітей?
4. Які є динамічні відтінки? / f , mf , c , $>$ /.
5. Які є лади? /мажор, мінор/.
6. Які є форми музики? /1, 2, 3-частинна, рондо, варіації/.
7. Які музичні твори про природу ти знаєш?

3-й клас

Тема навчального року "Народне музичне мистецтво"

Завдання 3-го класу

1. Компонент знань. Ключові поняття: роль музики в історії, побуті та звичаях українського народу, різноманітність жанрів, регіональних стилів народної музики. Жанрово-стилістичні поняття: жанри народних пісень - історична, дума, лірична, жартівлива, календарно-обрядова; жанри народного танцю - гопак, козачок, аркан, хоревод; українські народні інструменти: кобза, бандура, сопілка, козол, цимбали, торбан, трембіта, ліра, дуда та інші. Поняття музичної мови: двоголосся імітаційне, терцове, розспівування складів, куплетна й веріаційна форма.

2. Емоційно-ціннісний компонент. Формування відчуття краси рідного краю, народного мистецтва, почуття гордості за свій народ через любов до народного музичного мистецтва.

3. Діяльнісний компонент. Слухання музики: розрізнення за характером і змістом народних пісень і танців, за тембром - народних інструментів, академічного і народного оркестрів. Спів: імітаційне двоголосся на прикладі народних пісень, чисте інтонування пісень без супроводу, ланцюгове дихання, використання під час співу нотного запису. Рухи під музику. Відтворення елементів народного танцю: стрибки, притупи, кроки; реагування на зміни динаміки і темпу. Виконавство на елементарних музичних інструментах: гра з динамічними відтінками, ознайомлення з українськими народними музичними інструментами. Творчість: вокальна імпровізація на нескладний запропонований текст, складання сюжету до музики, колективне створення музичної казки, виконання пісень у ролях.

Міжпредметні зв'язки

Відомості з народознавства про народні свята і звичаї. Використання народних оповідань, літературних творів /Т.Шевченко "Перебендя", "Сліпий", "Гайдамаки", М.Старицький "Маруся Богуславка", "Маруся Чурай, піснетворка, дівчина з легенди"/. Зв'язки з історією /зміст дум та історичних пісень/ і географією /регіони України - Волинь, Полісся, Поділля, Буковина, Закарпаття, Прикарпаття, Наддніпрянщина, Придністров'я та їх народні музичні стилі/.

14

Міжсистемні зв'язки

Використання народної пісні як засобу національного виховання /М.Лисенко, К.Стеценко, Я.Степовий, М.Леонтович, Ф.Колесса/. Увага до народного музичування /К.Орф, М.Леонтович/.

І чверть

Тема "Історія народу і музика"

Вивчення гімну - головної пісні кожної держави. Історична пісня, дума - основні жанри народної пісні, навколо яких йде мова про опоетизовану історію України. Вивчаються та слухаються пісні періоду боротьби з турецько-татарськими, польсько-шляхетськими поневолювачами, про кращих представників українського народу, його славних героїв Б.Хмельницького, Морозенка, Голоту. Кобзарське мистецтво: життя кобзарів, музичні традиції та навчання.

Твори для хорового співу

П.Чубинський, М.Вербицький "Ще не вмерла Україна", українські народні пісні "Ой, Морозе, Морозенку" /М, с.112/, "Гей, там на горі Січ іде", "На Волині", "Шумить, гуде сооонька" /В, с.144/.

Твори для слухання

В.Гуцал "Запорізька похідна", "Іхав козак на війноньку" /для орпеліано/. В.Барвінський "Думка" /для бандури/, українські народні пісні "Зажурилась Україна", "Ой, Богдане, батьку Хмелю", "Ой, Юрозе, Морозенку", "Дума про козака Голоту", "Взяв би я бандуру"; "Дума про голод" /читання/, "Дума про футбол" /читання/.

II чверть

Тема "Побут народу і музика"

Музика, що допомагає народу працювати й відпочивати: трудова, лірична, жартівлива пісня, українські народні танці: гопак, аркан, козачок, метелиця. Ознайомлення зі звичаєм вечорниць. Повторення старовинного дитячого свята св.Миколая. Підготовка до Різдва: вивчення та повторення колядок, віншуваль, організація груп колядників і змагання між ними.

4x

15

Твори для хорового співу

Українські народні пісні "Вийшли в поле косарі", "Ой, паночку наш" /К, с.92/, "Ішло дівча лучками", "Чи не той то Омелько", "Хмарка наступає", колядка "Нині Адаме" /К, с.III/, "По всьому світу стала новина", повторення "Коляд-колядниця", "Нині в нас Різдво Божого Дитятка".

Твори для слухання

М.Калачевський "Українська симфонія", П.ч. /на темі "Дівка в снігах стояла"/, С.Направник "Український казачок", невідомий автор першої половини XIX ст. Фінал Симфонії соль мінор /у стилі народного танцю "Козачок"/, К.Данькевич "Метелиця" з балету "Лілея". Народна інструментальна музика: танцювальні, весільні мелодії, А.Хачатурян "Гопак" з балету "Гаяне", М.Леонтович "Щедрик".

III чверть

Тема "Народні звичаї і музика"

Народні свята та обряди – це відображення реального життя українців /продовження теми попередньої чверті/. Вони стають усе більш значущими в нашому суспільстві, бо саме у них відображається національний характер, темперамент, народний світогляд, мораль, погляди про добро та красу.

Ознайомлення з народними святами й пов'язаними з ними обрядовими діями, музикою, що їх супроводжує: Щедрування, Меланки, Водохреща, Боговавлення Господне, Стрітня, Свято зустрічі весни, Сорока святих, Благовіщення, Верба неділя, Великдень.

Твори для хорового співу

Щедрівки "В полі, полі" /К, с.101/, "Ой, сивая та і зозуленька" /МІ, с.106/, "Хрестився Христос" /К, с.22/, веснянки "Благослови мати", "Вийди, вийди, Іванку", "Кривий танок", "Соловесчку, сватку", повторення "А вже красне сонечко", "Подольночка", "Ой, на горі мак", "Женничок-бренничок", "Весна іде", "Ку-ку – чути в ліску" "Занадися журавель" /з ритмічним, інструментальним музикуванням, рухами/, А.Філіпенко "Зацвіла в долині", поспівка "Знову весна".

Твори для слухання

М.Леонтович "Щедрик", П.Чайковський – Фінал симфонії № 2, фінал фортепіанного концерту № 1, О.Хромушин "Фантазія на теми українських народних пісень", "Українські троїсті музики", В.Іщенко "Щедрівка", "Веснянка".

IУ чверть

Тема "Народна музика різних регіонів України"

Продовжити розмову про народні свята: Верба неділя, Великдень. Ознайомлення з географічними регіонами України та особливостями їх народної музики: волинський /піддень Волині, Рівненщини/, поліський /Волинь, Житомиро-Київщина, Чернігівщина/, карпатський /Львівщина, частина Івано-Франківщини/, карпато-бескидський /лемківський/, подільський, степовий, наддністрянський стилі.

Твори для хорового співу

"Ой, чому ви, добрі ляди, та й не співаєте" /Буковина, 405/, "Чи були ви в Коломиї?", коломийки, частівки, веснянка-гра "Царівна", повторення веснянок /з минулої чверті/, "Христос воскрес", жартівлива "Скрипка та бубон" /МІ, с.47/, "Чом, чом, чом, земле моя" /повторення/, "Многая літа".

Твори для слухання

Цвітіння. Пісні з України: Львівська, Полтавська, Сумська, Тернопільська, Харківська області. Народна хорова капела "Лемковина". Пісні з Полісся: 1. Сльота "А льон цвіте", "Розляглися тумани", "Україна, моя Україна". Троїсті музики /соло на флюрі, сопілці, окарині, рембі, цимбалах/. Г.Майборода "Гуцульська рапсодія".

Заключний урок-концерт "Музика мого народу"

Додатковий урок "Музична подорож по світу"

Опитувальник для перевірки музичних знань

1. Які українські народні пісні розповідають про минуле України, відомих історичних діячів?

2. Як називається історична пісня, яку виконує соліст у супроводі кобзи чи бандури?

3. Як називається музикант, який співає думи і грає на кобзі?
4. Які народні пісні допомагають людині працювати?
5. Які народні пісні розповідають про кохання?
6. У яких піснях народ висміює лінощі, невміння працювати, інші людські хиби і вади?
7. Які народні календарні свята ти знаєш?
8. Коли співають колядки, шедівки, Йорданські, заклички, веснянки, гавки, рогульки?
9. Де саме в Україні співають коломийки?
10. Які українські народні танці ти знаєш?
11. Які українські народні інструменти ти знаєш?

5-й клас

Тема навчального року "Музика серед інших мистецтв"

Завдання 5-го класу

1. **Компонент знань.** Ключові поняття: зв'язки музики з літературою, живописом; синтез мистецтв у театрі, хрмі.
Жанрово-стилістичні поняття: пісня, романс, кантата, опера, балет; програмна й непрограмна музика, жанри духовної музики: пісня-молитва, знаменний спів, літургія, меса. Поняття музичної мови: засоби музичної виразності: мелодія, ритм, фактура, інструментарій, голоси, лад; циклічна форма.
2. **Емоційно-цілісний компонент.** Формування емоційного сприйняття творів різних мистецтв – літератури, живопису, театру – в поєднанні з музиком.
3. **Діяльнісний компонент.** Слухання музики: уміння співвідносити почуті музичні образи з образами літератури, живопису, розрізняти музично-театральні жанри, різновиди духовної музики. Спів: виразне виконання пісень, що йде від змісту тексту, вміння скласти виконавський план пісні; розвиток навичок двоголосного співу. Рухи під музику: уміння диригувати хором-класом; танцювальні рухи під музику. Виконання на елементарних музичних інструментах: ритмічно-інструментальна декламація літературних творів, багатоголосний ритмічний супровід.
Творчість: створення літературних і живописних творів на основі музики, добір музики до літератури, живопису; інструментальна й вокальна імпровізація.

18

Міжпредметні зв'язки

Взаємозв'язкам між різними видами мистецтва присвячений увесь рік навчання музиці: з літературою – перша чверть, з живописом – друга чверть, синтезу музики, літератури, драматизації, танцю – третя чверть, синтезу музики, живопису, архітектури, слова Божого – четверта чверть.

Міжсистемні зв'язки

Розкриття зв'язків музики з літературою, живописом /Д.Кабалевський/. Розвиток вокально-хорових навичок на українських народних піснях /українські композитори-педагоги/, використання музичного матеріалу зі збірників М.Леонтовича, Ф.Колесси.

I чверть

Тема "Музика і література"

Взаємозбагачення музики і літератури: літературна основа пісень, опер, балетів, кантат; використання музичних героїв /музиканти, інструменти, музичні твори/ у творах літератури /"Легенда про таланти", "Любов чумаків до пісні", українські народні казки "Про сопілку, скрипку та цимбали", "Калинова сопілка".

Творчі завдання: написати легенду, казку, де головний герой музикант, музика, музичний інструмент.

Твори для хорового співу

О.Кониський, М.Лисенко "Молитва за Україну", В.Шаповаленко "Льбить народну пісню", Я.Степовий "Зоре моя вечірняя", українські народні пісні "Волинь моя", "Гей, школярки-соколи", "Над річкою бережком".

Твори для слухання

Українські тріости музики, М.Вериківський – Хор чумаків з опери "Наймичка", І.Корнілевич "Чумацький шлях", В.Кирейко – Речитатив і аріозо Мавки з опери "Лісова пісня", К.Данькевич – Адажіо з балету "Лілея", "Пісня про великого Кобзаря".

5x

19

II чверть

Тема "Музика і живопис"

Вслухайтесь у музику, учні мають уявити її зоровий /живописний/ образ, а розглядаючи твори образотворчого мистецтва, чути в уяві відповідну музику. Взаємовплив живопису і музики розглядається на творах, що відображають одні й ті самі явища життя: історичні події, картини природи, життєві ситуації, характери людей, а також на прикладі музичних творів, які виникли під впливом образів живопису.

Творчі завдання: намалювати малюнок до музичного твору, створити картинку галерею до музичного образу.

Твори для хорового співу

Українські народні пісні "Слава Володимиру" /К, с.80/, "Почаївська Мати Бода" /К, с.125/, К.Стеценко "Тополя" /КС, с.11/, "Ой, на горі та й жінці жнуть", повторення "Зоре моя вечірняя", "Гей, там на горі Січ іде", колядка "Бог предвічний народився".

Твори образотворчого мистецтва

Розпис Свято-Володимирського собору в Києві, Володимирська гірка, пам'ятник Володимирі в Лондоні, О.Сластіон "Проводи на Січ", І.Рєпін "Козак в степу", Ф.Стовбушенко "Козак-бандурист", Н.Зубицький "Облога турками Почаївської Лаври", А.Куїнджі "Місячна ніч на Дніпрі", образи природи в живопису.

Твори для слухання

М.Ділецький "Прадничное песнопение", К.Данькевич - Хор "Чорний крук" з опери "Богдан Хмельницький", П.Чайковський - Фортепіанний цикл "Пори року" /порівняння музичних, живописних, природних фарб/, В.Іщенко "Акварелі" для скрипки і фортепіано.

III чверть

Тема "Музика в театрі"

Синтез музики, літератури, живопису найкраще репрезентований у театрі. Оснаювання з музично-театральними жанрами - оперою, балетом, оперетою, музиковою до спектаклю. Результатом бесід про ці жанри має бути висновок про збагачення літературних творів завдяки музиці.

Твори для хорового співу

Щедрівка "Небо ясні зірки вкрили", повторення "Ой, сивая та і зозуленька" /МД, с.106/, "В полі, в полі", українські народні пісні "Гей, не дивуйте, добрії люди", "Звсвіт встали козаченьки", "Заспіваймо пісні" /К, с.104/, жартівлива "Чумак" /С, с.96/, веснянки з Полісся "Ой ти, красна весно", "Ой, весно, весно, ти прийди до нас", "Кривий танок".

Твори для слухання

М.Лисенко - Увертюра до опери "Тарас Бульба", К.Данькевич - Хор "Гей, не радійте, панове магнати", В.Кирейко - Награвання Лукаша з опери "Лісова пісня" /Повторення, Речитатив і аріозо Мавки/, М.Вериківський - Балет "Пан Івановський", С.Гудак-Артемівський - Опера "Запорожець за Дунаєм" /Арія Оксани, Аріозо Карася/, К.Данькевич - Адажіо з балету "Лілея", П.Ніжинський "Вечорниці" /музика до драми Т.Шевченка "Назар Стодоля"/, Е.Гріг - Музика до драми Г.Ібсена "Пер Гьнт".

IV чверть

Тема "Музика у храмі"

Синтез Слова Божого, духовної музики й духовного живопису в храмі. Духовна музика - це музика великої синтетичної дії, де беруть участь і церковна архітектура з її куполами, куди посидаться людська енергія, енергія духу віруючих - молитви і прохання. Живопис бере участь у цих сумісних діях - людина звертається до образу на іконі. Освітлення - свічки - ніби доля кожної людини перед Богом. Найважливіша частина служби - хоровий спів /органна музика/. Для такої музики не потрібно особливих прикрас, артистизму виконання, бо така музика звучатиме у храмі фальшиво, неправдиво. До духовної музики, простої, спокійної й рівноваженої, ляди, дорослі й діти мають бути підготовлені і знати, яка служба, чому присвячений спів, мати релігійні уявлення та віру.

Використання старовинної ікони XVI ст. "Воздвиження Чесного Хреста" /фрагмент "церковний хор"/, ікон з Богородицею, Трійцею.

Твори для хорового співу

"Христос воскрес" /повторення/, "Отче наш", сл. і муз. О.Смика
"Пісенка". Знаменний розспів "Господи, воззва к Тебе", "Царю небес-
ний", П.Дворський "Мама Марія", веснянки "Весела веснянка" /К.с.34/,
"З-за гаївки та з-за гаївочки".

Твори для слухання

П.Гребеншиков "Христос воскрес", М.Ділецький "Воскресенський
канон", М.Леонтович "Бірюк", Г.Сковорода "Херувимська", П.Чайковсь-
кий "Отче наш", С.Рахманінов "Богородице, Дево, радуйся", Ф.Шуберт,
Й.Бах-Гуно "Аве Марія", Й.Бах - Арія із Меси сі мінор, П.Майборода
"Рідна мати моя".

Зв'язаний урок-концерт "Мистецтва зустрічаються разом".

Додаткові уроки: "Музична картинна галерея", "Т.Шевченко-худож-
ник і музика", "Т.Шевченко-поет і музика", "Аве Марія".

Опитувальник для перевірки музичних знань

1. Для яких музичних творів обов'язково потрібна література?
2. Які музично-театральні жанри ти знаєш?
3. Як називається літературний текст до опери чи балету?
4. Назви композиторів, які писали опери.
5. Назви композиторів, які писали балети.
6. Як називається церковна служба, що відбувається кожен день?
7. Як називається церковна служба, що відбувається на великі
свята?
8. Які композитори писали церковну музику?
9. Які релігійні твори писав Бах?
10. Як називається найстаровиніший православний релігійний
спів?
11. У скільки голосів звучав знаменний спів?
12. Які головні молитви ти знаєш?

6-й клас

Тема навчального року "Українська класика"

Завдання 6-го класу

1. Компонент знань. Ключові поняття: любов до батьківщини, по-
вага до рідного народу - патріотичні почуття в українській музиці,

22

краса людини, її почуттів, краса природи, гумору в українській му-
зиці. Жанрово-стилістичні поняття: жанри української професійної
музики, українські композитори-класики, їх твори. Знання музичної
мови української класичної музики.

2. Емоційно-ціннісний компонент. Формування інтересу до україн-
ської класичної музики, потреби вивчати і знати її кращих предст-
авників.

3. Діяльнісний компонент. Слухання музики: уміня чути в музи-
ці людину з її патріотичними, національними почуттями, бачити вплив
музики на почуття та настрої народу; уміня оцінювати красу музики,
правдивість її образів. Спів: ознайомлення з правилами співу в пері-
од мутації голосу - спокійний, ненапружений; розвиток співацької
емоційності. Розвиток диригентських навичок. Виконавство на елемен-
тарних музичних інструментах: гра нескладних інструментальних п'єс,
супровід пісень. Творчість: інсценізація пісень, імпровізування на-
родного двоголосся.

Міжпредметні зв'язки

Літературна основа музики: "Тарас Бульба" М.Гоголя, "Наталка-
Полтавка" І.Котляревського; літературні образи Т.Шевченка, І.Франка,
Лесі Українки у музичних творах українських композиторів; викорис-
тання творів образотворчого мистецтва як ілюстрацій до музики та порів-
няння музичних і живописних образів.

Міжсистемні зв'язки

Особливе значення мають традиції українських композиторів-педа-
гогів М.Лисенка, К.Стеценка, Я.Степового, М.Леонтовича, Ф.Колесси:
"пробудження і розвиток всього, що добре і прекрасне, всього, що
своє і рідне"; використання музичного матеріалу з їх збірників.

І чверть

Тема "Національні почуття в музиці"

Розкриття теми проходить на музичних творах, що виражають пат-
ріотичні, героїчні почуття українського народу, його християнську
віру, любов до рідної землі, рідного краю. Важливо, щоб такі самі
почуття виникли і в учнів під час виконання та слухання музики.

Творчі завдання: підібрати літературні й живописні образи до
музики, що виражає патріотичні почуття /героїку, любов до землі, ві-
ру/.

23

Питання для обговорення: "Лише та музика дійде до серця, котра несе у собі глибоке істинне почуття".

Твори для хорового співу

П.Чубинський, М.Вербицький "Ще не вмерла Україна", Я.Степовий "Слава Україні" /М/, с.69/ - патріотизм; "Молитва за єдність", М.Лисенко "Молитва за Україну", "Царю небесний" - віра; Я.Ярославенко "За Україну", М.Гайворонський "За рідний край" - героїка; "Земле рідненька" /К, с.134/, В.Забута "Моя вічна любов", "Чом, чом, чом, земле моя" - любов до рідної землі.

Твори для слухання

М.Лисенко - Арія Остапа з опери "Тарас Бульба", К.Данькевич - Арія Богдана з опери "Богдан Хмельницький". Українська народна пісня "Ой, Морозе, Морозенку", П.Ніжинський "Закувала та сива зозуля", М.Леонтович "Літургія".

II чверть

Тема "Краса української музики"

Краса музики досягається через красу тих життєвих образів, які вона оспівує, змальовує: краса природи, краса людських почуттів. Особлива музична краса - у красі мелодії, у поєднанні тембрів музичних інструментів, у красі виконавській. Це демонструють твори народної й професійної української музики.

Питання для обговорення: "Зовнішня і внутрішня краса музики".

Твори для хорового співу

"Наші пісні" /К, с.164/, Н.Нижанківський "Вітер в гаї не гуляє", К.Стеценко "Вечірня пісня", Г.Татарченко "Запорозькі козак", А.Пастушенко "Калина", В.Забута "Моя вічна любов" /повторення/, колядка "Бог ся рождав".

Твори для слухання

Українські народні пісні у виконанні А.Солов'яненка: "Чорнії брови, карії очі", "Стоїть гора високая", "Іхав козак за Дунай"; К.Данькевич "Повій, вітре, на Україну", В.Заремба "Дивлюсь я на небо", М.Лисенко "Елегія" /бандура/, К.Стеценко "Вечірня пісня".

III чверть

Тема "Корифей української музики"

Знання важливих віх життя, головних тем, жанрів творчості й найпопулярніших музичних творів М.Лисенка, Я.Степового, К.Стеценка, М.Леонтовича, Л.Ревуцького, усвідомлення ролі народної музики для формування смаків цих композиторів. Необхідно підкреслити багатогранність особистостей видатних українських композиторів: крім написання музики вони займаються вчителюванням, концертною діяльністю, фольклористикою, і що найголовніше, відродженням української національної культури й активної її пропаганди.

Твори для хорового співу

Шедрівки "Ой, сивая та і зозуленька", "Стоїть церквочка", Я.Степовий "Зоре моя вечірняя", "Думи мої", М.Лисенко "Наша дума" з кантати "Б'ють пороги" /К, с.31/, "Весна іде - фінал опери "Зима і весна", "Заспіваймо пісні", веснянки "А ми просо сіяли", "При долині мк", Я.Стеценко "Подивлюся - ах світас".

Твори для слухання

М.Лисенко - Увертюра до опери "Тарас Бульба", пісні з опери "Наталка-Полтавка", Друга рапсодія, "Садок вишневий коло хати", Я.Степовий "Прелюд пам'яті Т.Шевченка", К.Стеценко - Обробки українських народних пісень, М.Леонтович - Уривки з опери "На Русалчин велидень", "Ой, горе тій чайці", "Дударик", Л.Ревуцький - Симфонія № 2, Прелюд /скрипка/, С.Людкевич "Українська баркарола".

Художні твори: "Мій улюблений український композитор", "Мій улюблений музичний твір".

IV чверть

Тема "Українська музика у світі"

Життя і творчість музичної української діаспори в Америці, Канаді, Аргентині, Австралії та багатьох інших країнах світу: композитори /США/ - Олександр Кошиць, Вірко Варлей /сучасний композитор, диригент організував у багатьох містах Канади й США концерти з творів сучасних українських композиторів І.Карабиця, Л.Колодуба, В.Сильвестрова/; Аргентина: Л.Гасвська-Денес; Австрія: А.Гнатшин/; мистецькі товариства /США/: Асоціація діячів української культури,

корпорація "Українська опера", Об'єднання митців-українців; Канада: Об'єднання українських митців, Канадська українська мистецька фундація, Асоціація діячів української культури Канади; Аргентина: Товариство "Просвіта" з мистецькими філіями; творчі колективи /США/: капела бандуристів імені Т.Шевченка, національні хори "Думка" /Нью-Йорк/, "Прометей" і "Кобзар" /Філадельфія/, "Трембіта" /Детройт/, "Дніпро" /Клівленд/; Канада: молодіжний ансамбль "Боян", хори "Діброва", "Бурлаки", "Сур-а", "Україна", ім. О.Кошиця, танцювально-хорові й танцювальні ансамблі /усього приблизно 150 хорових й 150 танцювальних груп і об'єднань/; Аргентина: танцювально-вокальний ансамбль та хор товариства "Просвіта"; Великобританія: Ансамблі пісні й танцю "Томін", "Манчестер", "Орлик", "Заграва", "Боян"/. Перша опера у діаспорі - "Анна Ярославна, королева Франції" діаспорного композитора Антона Рудницького.

Повищення українських мелодій у світі: де і про яку українську музику знають.

Твори для хорового співу

Н.Кулинич, Р.Олійник "Неопалима купина", "Ой, роде наш красний", "Под твою милість прибігаси" /К, с.166/, А.Пашкевич "Мамина вишня", Л.Лепкий "Чуєш, брате мій".

Твори для слухання

І.Корнілевіч "Ми - українці", В.Матюк "Веснівка", "Родимий край", О.Нижанківський "Доля", С.Козак - Фантазія на теми українських народних пісень, М.Скорик "Іспанський танець", Л.Дичко "Українські писанки" /Версія для фортепіано/, І.Карабиць - Симфонія № 1 Ш ч. "Веснянка", Д.Січинський - Романс "У мене був коханий рідний край".

Заклятий урок-концерт "Українська класична музика".

Додаткові уроки: "Забуті імена музичної України", "Творча спадщина Т.Шевченка і українська музика", "Народні пісня у творчості українських композиторів", "Маруся Чурай - піснетворка з легенди", "Українська народна пісня у світі", "Забуті імена".

Опитувальник для перевірки музичних знань

1. Назви корифеїв української класичної музики.
2. Які твори української музики передають патріотичні почуття?
3. В яких творах української музики звучить героїзм?

4. Які твори оспівують любов до рідної землі?
5. В яких країнах світу нині звучить українська музика?

7-й клас

Тема навчального року "Світова класика"

Завдання 7-го класу

1. **Компонент знань.** Ключові поняття: духовні, ліричні, патріотичні, жартівливі, драматичні образи світової музики, зв'язки світової музики з Україною. Жанрово-стилістичні поняття: жанри світової музики, світові композитори-класики, їх твори. Знання музичної мови світової класичної музики.

2. **Емоційно-ціннісний компонент.** Формування інтересу до світової класичної музики, потреби вивчати і знати її кращих представників, здатності цінувати твори мистецтва.

3. **Діяльнісний компонент.** Слухання музики: уміння чути в музиці різноманітні людські почуття, знаходити особисті зв'язки з музичними образами, впізнавати твори "золотого фонду" світової музики. Спів: виконання вокалізів на основі тем з популярних класичних творів, самостійне створення виконавського плану пісень, часткове триголосся. Руки під музику: інсценізація музичних творів, практикування ролі "учень - диригент". Виконавство на елементарних музичних інструментах: гра нескладних інструментальних п'єс, ритмічний супровід вокалізів із класичних творів. Творчість: створення програм до концертів улюбленої класичної музики, імпровізування двоголосся.

Міжпредметні зв'язки

Літературна основа музики - "Ромео та Джульєтта" У.Шекспіра, "Еґмонт" Г.Гете, "Пер Гігнт" І.Бсена, стародавній грецький міф про Орфея, "Сорочинський ярмарок" М.Гоголя; використання поетичних і образотворчих творів для розкриття музичних образів, ілюстрації епохи, творчої особистості композитора; розповіді про історичні події, що лягли в основу музичних творів.

Міжсистемні зв'язки

Метод роздумів /Д.Кобалевський/ є дуже зручним для аналізу різних аспектів музичного твору: виявлення головного настрою, визначення засобів музичної виразності, якими він досягається, зв'язування

особливостей розвитку музичного образу, розуміння головної ідеї твору, позиції автора, пошуку в творі свого "особистого змісту". Виклад всесвітньої історії музики у зв'язках з українською музикою /К.Стенценко/.

І чверть

Тема "Загальнолюдські почуття у музиці"

Великі твори музики йдуть від серця композитора до серця слухача. Музика може передати будь-який стан серця автора, його почуття – від найнижчого до найвищого. Справжній слухач той, хто вміє сприймати музику почуттів, музику людської душі: тугу за батьківщиною, романтичні й трагічні почуття, піднесену радість, гумор.

Питання для обговорення: "Які події твого особистого життя ця музика тобі нагадує?", "Як можна взнати почуття людей далеких часів?", "Слово ніколи не може до кінця пояснити всю глибину музики, але без слова не можна наблизитись до цієї найтоншої сфери людських почуттів" /В.Сухомлинський/.

Твори для хорового співу

Повторення "Ще не вмерла Україна", "Молитва за Україну"; українські народні пісні "Ой, у лузі червона калина", "Гей, степами", Л.Лепкий "Чуєш, брате мій", Е.Гріг "Пісня Сольвейг", М.Березовський – Тема з хорового концерту "Не отвержи мене во время старости", Вокаліз на тему "Лакрімози".

Твори для слухання

М.Огіньський – Полонез "Прощання з батьківщиною", В.Моцарт "Лакрімоза" з "Реквієму", М.Березовський – Хоровий концерт "Не отвержи мене во время старости", В.Косенко – Етюд до дієз мінор, Ф.Шопен Прелюдії № 4, 20, Л.Бетховен – Соната № 14 "Місячна" І частина, Й.Штраус "Полька-піццикато", П.Чайковський – Увертюра-фантазія "Ромео та Джульєтта".

ІІ чверть

Тема "Краса світової музики"

Краса музики досягається через красу тих життєвих образів, які вона оспівує, змальовує: краса природи, краса людських почуттів.

Особлива музична краса – у красі мелодії, поєднанні тембрів музичних інструментів, у красі виконавській. Це демонструють твори народної й професійної світової музики.

Твори для хорового співу

В.Моцарт "Коліскова", Д.Каччині "Аве Марія", Англійська колядка, Німецька шедрівка, Українські колядки "Во Вифлиємі", "В Вифлиємі днес Марія Пречиста".

Твори для слухання

А.Вівальді "Пори року", Ф.Гляк – Арія Орфея з опери "Орфей", А.Бетховен "Елізі", З.Фібіх "Поєма", Ж.Бізе – Увертюра до опери "Кармен", А.Хачатурян "Танець із шаблями", Й.Гайдн "Прощальна симфонія", Різдвяні пісні /Іспанія, Епоха Відродження/.

ІІІ чверть

Тема "Корифеї світової музики"

Знання важливих віх життя, головних тем, жанрів творчості та найпопулярніших музичних творів Й.Баха, В.Моцарта, Л.Бетховена, Е.Гріга, П.Чайковського, Ф.Ліста. Багатство почуттів і переживань людей різних епох учні мають відчуті через особисте переживання музики композиторів-класиків. Музика – особливий різновид людської мови /поворотення до теми І-го класу/, який дає можливість пізнати людину. Якими ж людьми були Й.Бах, Й.Гайдн, Ф.Шопен та інші, про що нам розповіли їх твори – проблемні питання означеної теми.

Творчі завдання: виступи "Мій улюблений композитор", "Мій улюблений музичний твір", "Світова класика в моїй сім'ї".

Твори для хорового співу

Й.Бах "Весняна пісня", В.Моцарт "Весняна", Вокаліз на тему "Лакрімози", на головну тему симфонії № 40, Л.Бетховен "Бабак", Темв Радості з симфонії № 9, Е.Гріг "Пісня Сольвейг", Г.Гладкий "Заповіт", "Реве та стогне Дніпр широкий", веснянка "Гей, вступайся, зимо".

Твори для слухання

Й.Баг – Токатта і fuga ре мінор, "Жарт" із Сюїти № 2, Органна хоральна прелюдія фа мінор, В.Моцарт – Симфонія № 40, "Маленька нічна музика", Л.Бетховен – Симфонія № 5, Фінал симфонії № 9, Увер-

тера "Егмонт", Е.Гріг - Світа "Пер Гюнт", П.Чайковський "Пори року", Концерт для фортепіано з оркестром № 1, Симфонія № 6, Фрагменти з опер "Святий Овгін", "Цікова дама", Ф.Ліст "Угорська рапсодія" № 2, М.Лисенко "Українська рапсодія" № 2.

ІУ чверть

Тема "Україна в житті й творчості неукраїнських композиторів"

Музика на українські теми, українські тексти, про Україну, написана неукраїнськими композиторами.

Ф.Ліст був захоплений образом Мазепи, змальованим В.Гюго: герой, прив'язаний до дикого коня, який мчить крізь пустирі й степи, аж поки, знеможений, падає; їздець звільняється від пут і опиняється серед козацької братії. Музичний образ композитор спочатку передає у фортепіанному етюд "Мазепа", а потім - у симфонічній поемі. "Мазепа" Ф.Ліста - алгорія нестримного лету генія через нещастя і страждання до триумфу. У Ф.Ліста також є фортепіанна світа "Сніп з Воронинців" /Поділля/, де використані цитати: І ч. - тема "Ой, не ходи, Грицю", Ш ч. /остання/ - "Віють вітри, віють буйні" /ці п'єси ще називають "Думками"/.

Л.Бетховен товаришував з послом Росії у Відні графом Резумовським, який привозив до своєї віденської капели співаків з Батурина. Можливо, крім співу капели, Л.Бетховен міг ознайомитись зі збірками народних пісень /Грутовського, Львова-Прача/. Український тематизм зустрічається у Бетховена в струнних квартетах № 7, 9, ор.5 /середні частини/, у фіналі квартету ор.130, у сонаті для скрипки і фортепіано № 3 ор.30, симфонії № 7, концерті для фортепіано з оркестром № 4. У варіаціях для фортепіано і флейти /скрипки/ ор.107 використана українська народна пісня "Іхав козак за Дунай".

Український тематизм у Ф.Шуберта: у піснях "Човняр", "Хлопчик", "В тобі одніа", у тріо "Великого героїчного маршу", в тріо Менуету Симфонії № 5, в Анданте Симфонії № 9.

Тематизм української ліричної пісні відчувається у творах Ф.Шопена: у П ч. Першого фортепіанного концерту мі мінор, у ноктюрнах № 6 "Та забіліли сніги", № 11, 15, у пісні "Меланхолія".

Обробки українських народних пісень "Ой, у полі вишня", "Ой кряче, кряче та й чорненький ворон" зробив А.Дворжак для циклу "Російські дуети".

М.Мусоргським написані: романс "На Дніпрі" /"Дніпр"/, на слова Т.Шевченка у перекладі Л.Мей; фортепіанні п'єси "Спогади дитинства", навіяні "Українською шумкою" М.Завадського; опера "Сорочинський ярмарок" /"Голак", симфонічна картина "Сонне видіння парубків"/; композитор звертався до твору Т.Шевченка "Гайдамаки".

Український тематизм у П.Чайковського: у фіналах Першого фортепіанного концерту і симфонії № 2.

Видатні діячі світової музичної культури, які відвідували Україну, чули та знали українську музику.

Син В.Моцарта - Франц Клаввер Моцарт - майже 40 років жив у Львові, де організував хороше товариство, вчив дітей гри на фортепіано, виступав з концертами та диригував оркестром, писав музику для фортепіано на мелодії українських народних молитв.

Ф.Ліст, як піаніст-віртуоз, відвідав Україну з концертами у 1847 р. /Київ, Житомир, Львів/.

У П.І.Чайковського були міцні зв'язки з Україною: в селі Кам'янка Київської губернії /нині Черкащина/ мешкала його сестра Олександра Іллівна з сім'єю; у селі Гранкіне /Полтавщина/ часто проводив літо брат Модест Ілліч; у селі Низи /Сумщина/ жив друг - М.Д.Кондратьєв; у Браїлові /Вінниччина/ був маєток Н.Ф. фон Мек. У всіх цих місцях часто гостював композитор, особливо у сестри. В Києві, Одесі, Харкові він диригував на концертах власними творами, був присутній на виставах своїх опер. У 1891 р. у Києві П.Чайковський зустрівся з М.Лисенком, прослухав "Тараса Бульбу" і привітав українського композитора з талановитим твором.

Питання для обговорення: "Музика - це скарбниця, до якої кожна національність вносить щось своє на користь спільну" /П.Чайковський/.

Твори для хорового співу

Українська народна пісня "Іхав козак за Дунай", М.Глинка "Гуде вітер вельми в полі", "Не щечечи, соловейко", В.Верменич "На калині мене мати колихала", "Бийди, вийди, Іванку", "Занадзяв журавель", "Чуєш, брате мій" /повторення/, А.Пашкевич "Степом, степом", українська народна пісня "Ой, три шляхи широкі" /Буковина, с.413/.

Твори для слухання

Українська народна пісня "Іхав козак за Дунай" /тріо бандуристів/, Л.Бетховен - Варіації на українські народні теми /"Не топила, не верила", "Іхав козак за Дунай"/, "Українська пісня"; П.Чайковський

Фінал першого фортепіанного концерту, Симфонія № 2, Фінал; М.Мусоргський "Гопак" з опери "Сорочинський ярмарок"; А.Хачатурян "Гопак";
Ф.Ліст - Дві фортепіанні п'єси "Думки" /"Ой, не ходи Грицю", "Віють вітри"/, Фортепіанний етюд "Мазепа"; Ф.Шуберт - Симфонія № 5 сі бемоль мажор, середня частина /тріо/ Менуету, В.Верменич "На калині мене мати кохала".

Заключний урок-концерт "Наші великі сучасники".

Додаткові уроки: "Народна музика у творчості світових композиторів-класиків", "Святкуємо музичний ювілей" /до річниці композитора/.

Опитувальник для перевірки музичних знань
/7 клас/

1. Назви корифеїв світової класичної музики.
2. Кого у світовій класичній музиці називають "філософським" композитором?
3. Кого у світовій класичній музиці називають "сонячним" композитором?
4. Кого у світовій класичній музиці називають "героїчним" композитором?
5. Кого у світовій класичній музиці називають "ніжним" композитором?
6. Хто з неукраїнських композиторів-класиків бував із концертами в Україні?
7. Хто писав музику на українські теми, тексти, використовував цитати з українських народних пісень?

8-й клас

Тема навчального року "Музика і сучасність"

Завдання 8-го класу

І. Компонент знань. Ключові поняття: сучасність у музиці, музичний кругозір, духовність музики - духовність людини, музичне життя України, музика і життя. Жанрово-стилістичні поняття: стилі й жанри сучасної музики, музичні фестивалі, конкурси, колективи. Поняття музичної мови: сучасні ритми, тембри, інструменти, манера виконання, форми сучасної музики.

32

2. Емоційно-ціннісний компонент. Формування широкого, змістовного музичного кругозору учнів, здатності оцінити високохудожній твір мистецтва незалежно від часу його написання, потреби у музичній самоосвіті й пропаганді музичного мистецтва.

3. Діяльнісний компонент. Слухання музики: уміння визначати сучасність музики, мати уявлення про напрями сучасної музики, характерні риси творчості видатних представників різних національних шкіл. Спів: уміння виразного і осмисленого виконання народних, класичних і сучасних творів. Рухи під музику: ознайомлення із сучасними танцювальними рухами. Виконавство на елементарних музичних інструментах: відтворення сучасних ритмів, ритмічний акомпанемент. Творчість: ритмічно-мелодичні імпровізації у сучасному стилі, народно-сучасному стилі.

Міждисциплінарні зв'язки

Літературна основа музики - "Ромео та Джульєтта" У.Шекспіра, Ода "До радості" Ф.Шіллера, Молитви, Псалми, Біблія; використання поетичних і образотворчих творів для розкриття музичних образів, ілюстрації епохи, творчої особистості композитора; розповіді про історичні події, що лягли в основу музичних творів.

Міжсистемні зв'язки

Проблеми сучасності музики, ставлення підлітків до класичної, джазової музики, поняття "духовність у музиці" розкриваються за допомогою проблемно-пошукових методів /Д.Кабалевський/.

І четверть

Тема "Що означає сучасність в музиці"

Поняття "сучасна музика" може вживатись у двох значеннях: у вузькому /музика, створена в наш час/, і в широкому /музика, що відповідала сучасним ідеалам/. У широкому розумінні музика минулих, навіть найдавніших часів, якщо вона проникнута ідеями гуманізму, співзвучна сучасним ідеалам, стає нашим сучасником, входить до скарбниці світової культури. Довести підліткам важливість класичної музики як сучасної допоможе творче домашнє завдання: взяти інтерв'ю у друзів, батьків, знайомих про те, яку музику вони люблять і яку вважають сучасною.

33

Твори для хорového співу

Повторення "Ще не вмерла Україна", "Молитва за Україну", "Отче наш", Т.Петриненко "Господи, помилуй нас", "Україна", українська народна пісня "Повівав вітер степовий", Л.Бетховен - Мелодія з оди "До радості" /Симфонія № 9/.

Твори для слухання

Й.Бах - Токката і fuga ре мінор. Сучасні обробки музики Й.Баха, "Жарт" /у виконанні вокально-інструментального ансамблю/, Л.Бетховен Симфонія № 9 фінал, Соната № 14, М.Лисенко - Елегія фа діез мінор, А.Ведель "Херувимська", С.Прокоф'єв - Балет "Ромео та Джульєтта".

П чверть

Тема "Музика і кругозір"

У кожної людини свій погляд на навколишній світ - свій кругозір. Одні люди замислюються над проблемами світів, інші роздумують над тим, що відбувається на нашій планеті. Є люди, які цікавляться подіями лише своєї країни. Думки інших пов'язані з життям свого найближчого оточення. Існують і такі, яких не цікавить нічого, крім себе особисто.

Такі самі відмінності існують у ставленні людей до музичного мистецтва. Є люди, які цікавляться лише одним видом музики, але є і такі, які знають і цінують різну музику. Перевірка музичного кругозору учнів та їхніх музичних потреб має довести важливість широкого погляду на музичне мистецтво, адже знання музики розширює наш погляд про людину, її внутрішній світ, про життя взагалі. Дуже важливо для кожного розширювати свій кругозір, збагачувати свої почуття, поповнювати свій духовний багаж. А "духовний багаж, на відміну від звичайного, має дивну властивість: чим він більший, тим легше йти людиною дорогами життя, тим швидше він може розраховувати на досягнення мети, яку перед собою поставив" /Д.Кабалевський/.

Твори для хорového співу

В.Івасик "Пісня буде поміж нас", "Червона рута", авторські пісні - Т.Леус "Скрипочко-сестро", О.Ковальчук "Заспівай, калино", О.Смиг "Кредо", українська народна пісня "Ой, під вишнею", колядки "Небо і земля", "Тиха ніч".

Імпровізації у джазовому стилі.

Твори для слухання

А.Кос-Анатольський - Пассакалія, В.Лобос "Бразильська Брахівана № 4", Д.Міво "Бразилейра", Дж.Гершвін "Рапсодія у стилі блюз", П.Сігер "Все переборемо", В.Івасик "Пісня буде поміж нас", "Червона рута", Вітлаз "Вчора", "Тому що", Ф.Лей "Історія кохання", Ж.Косма "Осіньні листя", І.Кезля, А.Моргунов "Нова колекція" /електронна музика/.

Ш чверть

Тема "Музика і духовність"

Духовна музика як аспект богослужіння стала місцем зустрічі Бога і людини. Молитва, ікона - найголовніші таїнства їх духовної розмови. Під душі людської - любов, радість, світ, терпимість, милосердя, віра - усе це в музичній інтонації духовної музики.

Проте існує й інше розуміння духовності. У кожному справжньому творі мистецтва виявляється високий дух. І якщо через нього відчувається живий вогонь, який зігрівас і підносить душу, якщо серце починає хвилюватись від любові й захоплення, такий твір є духовним. Духовність у цьому розумінні є вища гармонія, лад, правда і любов. Якщо музичний твір допомагає людині розкритись, прилучитись до високого - він і буде для неї духовним.

Питання для обговорення: "Пісня - крила людини", "Людина, яка тримає в руках скрипку, не здатна зробити погане" /народна мудрість, яку приписують Г.Сковороді/, "Як гімнастика випрямляє тіло, так музика випрямляє душу" /В.Сухомлинський/.

Твори для хорového співу

Щедрівка "Зірнька ясна", "Отче наш", М.Березовський - Тема з хорového концерту "Не отвержи мене во время старости", сучасна народна пісня "О, приятелю мій", Г.Сковорода - М.Лисенко "Всякому городу нрав і права", українська народна пісня "Така її доля", "На смерть Шевченка" /Л, с.43/, П.Чайковський "Святий Боже", І.Шамо "Три породи", "Ой дай, Боже, Великої діждатись".

Твори для слухання

Й.Бах - Арія альта із "Страстей за Матфеем"; Хорові концерти: М.Березовський "Не отвержи мене во время старости", А.Ведель "К тебе,

Господь, взываю", "Доколе, Господи, забудеші мя", М.Бортнянський "Тебе, Бога, хвалім"; "Літургії" М.Леонтовича, О.Кошиця; М.Лисенко Кантата на слова Т.Шевченка "Радуйся, ниво неполюта", пісня Возно-го з опери "Наталка-Полтавка", Т.Альбіноні "Адажіо".

IV чверть

Тема "Сучасне життя музичної України"

Тема розрахована на розширення уяви учнів про сучасну музичну діяльність: концертні зали, театри, творчі колективи, конкурси й фестивалі.

Театри опера та балету: Київ, Львів, Одеса, Харків, Чернівці. Органні зали: Київ, Львів, Рівне.

Творчі колективи: Український державний народний хор ім.Г.Вер-дьовки, Державна хорова капела "Думка", "Трембіта", Державна заслуже-на капела бандуристів України, Київський камерний хор ім.Б.Лятошин-ського, Київська чоловіча хорова капела ім. Л.Ревуцького, Хор Укр-телерадіокомпанії ім.П.Майбороди, Державний заслужений академічний симфонічний оркестр України.

Конкурси, фестивалі:

Композиторські ім. М.Лисенка /Київ/, ім.Н.Нижанківського /Львів/ конкурс хорових колективів ім.М.Леонтовича /Київ/; композиторський фестиваль "Київ мюзік фест"; фольклорні фестивалі: троїстий музик /Київ/, "Берегиня" /Луцьк/, "Коляда" /Рівне/, "Травнева калина" /Одеса/, Міжнародний конкурс бандуристів ім.Г.Хоткевича /Київ/; ав-торської пісні - "Золоті ворота" /Київ/, "Оберіг" /Луцьк/; українсь-кої дитячої естрадної пісні "Веселад", "Надія".

На зразках музики, яку слухатимуть і виконуватимуть учні, пока-зати досягнутий ними рівень музичної культури /музичний духовний ба-гаж і розуміння нероздільності музики й життя.

Питання для обговорення: "Як сьогодні зберегти українську народ-ну пісню, українську класичну музику?".

Твори для хорового співу

І.Корнілевич "Ми - українці", Т.Петриненко "Чернобильська зона", В.Верменич "Чорнобильці", Г.Майборода "Димить туман", І.Карабиць "Пісня на добро"; повторення: "Христос Воскрес", "О, приятелю мій", "Заспіваймо пісні", Т.Петриненко "Господи, помилуй нас", "Україна", В.Івасюк "Пісня буде поміж нас", "Роде наш красний", "Многая літа" та ін.

Твори для слухання

Шедеври української та світової класики у виконанні заслужених колективів України.

Музичні вікторини: "Українська класика", "Світова класика", "Духовна музика", "Жанри народних пісень", "Українські народні тан-ці". Заключний урок-концерт "З музиком у життя".

Додаткові уроки: "Музична освіта у минулому", "Духовне багат-ство шевченківських образів".

Тест

для перевірки музичних знань /3 клас/
"Музичний кругозір"

Пропонується перелік імен відомих композиторів і виконавців. Необхідно визначити особистість композитора, виконавця /національ-ність, країна, представник якого стилю/, назвати відомі твори.

1. М.Бортнянський, 2. І.Братушук, 3. Г.Верьовка, 4. Т.Альбіноні, 5. С.Крушельницька, 6. А.Вівальді, 7. І.Карабиць, 8. П.Чайковський, 9. М.Лисенко, 10. Т.Петриненко, 11. Дж.Леннон, 12. Л.Ревуцький, 13. Е.Гріг, 14. Ф.Шляпін, 15. О.Кошиць, 16. Е.Преслі, 17. Руслана Лижичко, 18. М.Рибчинський, 19. Ф.Лей, 20. М.Беззубовський, 21. М.Скорик, 22. М.Ділецький, 23. Д.Міро, 24. А.Солов'яненко, 25. Ф.Ліст, 26. Луї Армстронг, 27. С.Рахманінов, 28. С.Козак, 29. А.Ведель, 30. Мірей Матьє, 31. М.Вериківський, 32. Ф.Шопен, 33. М.Леонтович, 34. М.Огіньський, 35. В.Барвінський, 36. Ф.Колесса, 37. Ж.Бізе, 38. К.Данькевич, 39. В.Івасюк, 40. В.Моцарт, 41. В.Ко-сенко, 42. Дж.Гершвін, 43. Д.Січинський.

Відповіді розподіляються за рівнями: високий - відповідь повна, правильна; середній - відповідь неповна; низький - немає відповіді або відповідь неправильна.

УМОВНІ СКОРОЧЕННЯ ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Буковина - Пісні Буковини: Пісенник. - К.: Муз.Україна, 1993. - 479 с.
2. В - Верховинець В. Весняночка: Ігри з піснями для дітей дошкільного віку та молодших школярів. - 4-е вид. - К.: Муз.Україна, 1979. - 339 с.
3. К - Колесса Ф. Шкільний співаник: З педагогічної спадщини композитора. - К.: Муз.Україна, 1991. - 96 с.
4. КС - Стеценко К. Луна: Збірник пісень для сім'ї і школи на один, два голоси. - К., 1918.
5. М - Лисенко М. Молодомі: Збірка танків та веснянок: Збірка народних пісень у хоровому викладі. - К.: Муз.Україна, 1990. - 143 с.
6. МЛ - Леонтович М.Д. Практичний курс навчання співу в середніх школах України. - К.: Муз.Україна, 1969. - 134 с.
7. ОТ - Трофимчук О. Школа колективного музикування: Навчально-методичний посібник. - Рівне: РДК, 1993. - 146 с.
8. С - Степовий Я. Проліски: Збірка пісень для дітей. - К.: Муз.Україна, 1963. - 112 с.
9. УД - Українське дошкілля: Пісні, ігри, танці, вірші й загадки: Для дітей дошкільного віку. - К.: Муз.Україна, 1993. - 142 с.

ОРІЄНТОВНА ПРОГРАМА
МАСОВИХ ПОЗАКЛАСНИХ ВИХОВНИХ ЗАХОДІВ З МУЗИКИ

- 1-й клас: засідання лекторію "Музична казка", свято Букваря, дитячі оперні вистави, відвідування концертів класичної та народної музики, подорожі "В країну Пісню /Танець/", музичні хвилинки /на уроках з інших предметів замість фізкультхвилинки/;
- 2-й клас: музичне родинне свято /родинний музичний вогник/, конкурс дитячої пісні /про дитинство, природу, родину/, зустрічі з композиторами, які пишуть музику для дітей, музично-ігрові перерви, весняне свято пісні;

- 3-й клас: концерт-конкурс української народної пісні, зустрічі з фольклорними колективами, виконавцями народної музики, практикуми вивчення українських народних танців, свято-конкурс веснянок /пісень, танців, ігор/, фольклорні експедиції, народні календарні свята;
- 5-й клас: конкурс малюнків, літературних творів до музики, про музику, відвідування драматичних, оперних вистав, зустріч із свячеником;
- 6-й клас: вистави "Українські звичаї і обряди", конкурс-свято патріотичної пісні, ювілейні концерти, конкурси "Впізнай українську мелодію";
- 7-й клас: ювілейні концерти, подорож "Музична Європа", конкурси народних пісень світу, "Вгадай мелодію";
- 8-й клас: конкурс авторської, української естрадної пісні, Вечорниці, музична вікторина КВК, сімейне музичне змагання "Що? Де? Коли?", тематичні вечори-дискотеки;

Загальношкільні /для усіх класів/:

конкурс козацької пісні, конкурс колядників, щедрувальників, весняне музичне свято /тиждень музики/, показовий концерт колективів художньої самодіяльності школи, музично-поетичні свічки /засідання музично-поетичного салону/, музична олімпіада, випуск музичної газети, радіопередач.

Навчальне видання

ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПРОГРАМА
для середньої загальноосвітньої школи

Музика
I - 8 класи

Укладач Нижник Оксана Олексіївна

Рецензенти: Л.О.Хлебнікова, канд.пед.наук
А.А.Семешко, Засл.діяч мистецтв України, проф.

Відповідальні за випуск: М.С.Демчишин
Л.І.Павленко
Н.О.Климова

Редактор Л.М.Мельник

Підп. до друку 07.10.97 Формат 60×84¹/₁₆. Папір
друк. № 3 Друк офсетний. Умовн. друк. арк. 2,33
Умовн. фарбо-відб. 2,44 Облік.-вид. арк. 2,16
Тираж 500 Зам. № 71680

ІЗМН. 252070, м. Київ-70, вул. П.Сагайдачного, 37

Фірма «ВІПОЛ»,
252151, Київ, вул. Волинська, 60.